

9

Konuşma Kurallarını Belirleme ve Çalışma

Hedef

Öğrenciler ikili ve grup görüşmelerinin başarısında önem taşıyan kuralları tanır ve çalışır. Böylece iletişimsel ve sosyal becerilerini geliştirip ana dillerinde grup tartışmaları çerçevesinde de uygun şekilde davranmayı öğrenirler.

2.-9. Sınıflar

15-30 dk.

Materyal:
Belki afiş.

Öneriler:

- Etkin görüşmelerin ve tartışmaların mümkün olabilmesinin şartı, belli konuşma kurallarına ve demokratik davranış biçimlerine uymaktır. Bu özel ortamda olduğu gibi, konuşma eğitiminin sosyal ve dil eğitiminin hedeflendiği okul ortamında özellikle geçerlidir. Buna uygun bir kültürün oluşturulmasının uzun bir süreç olduğu ortadır, üzerinde de sürekli çalışılmaktadır.
- Öğrenciler için geçerli belli kurallarının yanında ikinci aynı oranda önemli bir boyut vardır. Bu da öğretmeni ve onun görüşme ve tartışmalardaki tutumuyla ilgilidir. Girişte 3. bölüm, bu konuyu işlemektedir; biz sadece öğretmenin geri planda kalması, açık soru ve fikirlerin geri bildirimli ifade edilmesi, öğrencilere sunuculuk işlevlerinin delege edilmesi gibi ipuçlarını hatırlatırız.

Konuşma Eğitiminin Oluşturulması ve Esasları:

- İletişimin, örneğin birinin diğerlerini sürekli bölmesi ya da saygısızca saldırmasıyla bozmak gibi gerçek bir durumdan yola çıkmak en iyisidir. Böyle durumlara "Nasıl daha iyi ve eşit şartlarda tartışabiliriz?" sorusuyla görüşme yaratılabilir.
- İlk iki veya üç (daha fazla değil!) kural konuşulur, kararlaştırılır ve bir afişe yazılır. Önemli olan, bu kuralların sadece öğretmen tarafından verilmesi öğrenciler tarafından oluşturulmasıdır. Öğrenciler büyük bir olasılıkla konuşma kültürü ve kuralları konusuna yabancı değillerdir. Konuşma kurallarına örnekleri aşağıda bulabilirsiniz.
- Sonraki 2-3 haftada kurallar çokça çalışılır. Sınıftan biri yetkili olarak belirlenebilir; birisi kuralı ihlal ettiğinde hemen müdahale edebilir.
- Takip eden aylarda kurallar geliştirilir, işlenir ve yukarıda belirtildiği gibi çalışılır.
- Düzenli olarak konuşma kültürünün nasıl değiştiğini ve öğrencilerin nerede düzeltme potansiyeli gördükleri sorusuna tartışma yapılmalıdır.
- Bazı kuralların küçük yardım stratejileriyle desteklenebilir; bkz. aşağıda örnekler.

Konuşma kurallarına örnekler:

- Sesli ve anlaşılır şekilde konuşurum.
- Konuşanı dinlerim.
- Kimseyi bölmem.
- Söz almak istediğim zaman parmak kaldırım.
- Arkadaşlarımla fikirlerine saygı duyarım.
- Fikri sebebiyle kimseye dalga geçmem veya kimseye gülmem.
- Tartışmanın konusundan sapmam.
- Benden önce konuşanın söyledikleriyle bağlantı kurarım.
- Konuşurken arkadaşlarımla gözlerine bakarım.

Belli kuralların uygulanması için "destek stratejileri" örnekleri:

- Kimseyi bölmeme kuralına: Konuşan çocuk elinde bir top veya taş tutar. Konuşmasını bitirdiğinde topu parmak kaldıran başka çocuğa verir. Böylece sadece elinde top olan çocuk konuşur.
- Etkin dinleme veya önce konuşan kişiyle bağlantı kurma kuralı: 2–3 tartışma sırasında her konuşma "XY... .. dedi. Şahsen ben bu konuyu şöyle görüyorum" ile başlamalıdır. Bkz. aşağıda özel tümce yapı taşları (cümle söz kalıpları) Ünite 12.
- Etkin dinleme seçeneği: Her öğrenci tartışma sırasında en az bir kere soru sormalı ("XY, doğru mu anladım: mu demek istedin?").
- Öğretmenin merkezi konumundan uzaklaşabilmesi için yardım stratejileri:
 - a) Öğrenciler kendileri birbirini kaldırır (veya topu birbirine verir, bkz. yukarı).
 - b) Her büyük tartışmada üst sınıflardan bir çocuk sunucu olarak belirlenir. Bu çocuk tartışmaya öğretmenle birlikte hazırlanır, başlangıç soruları veya fikir önerileri hazırlar ve devamını yönetir. Öğretmen sadece acil durumlarda araya girer. Bkz. aşağıda Üniteler 14 ve 15.
- Tüm öğrencilerin konuşmaya katılması için yardım stratejisi: Her çocuğa üç düğme, ataç veya küçük kâğıtlar verilir. Öğrenciler dairede oturur; tartışmaya katkı veren ortaya yere bir düğme koyar. Hedef, tüm öğrencilerin düğmelerini yere bırakmasıdır. Bu yöntem bazı öğrencinin fazla, diğerlerininse az konuşmasını önler.